

MITTAUSPATTERISTO

MITTAUSPATTERISTON
KUALABORATORIO
NIINISALO 1961

Mittauspatteristo on kenttätykistöön kuuluva, ainoa mittaustiedustelun joukko-osasto Suomessa.

Mittaustiedustelu on tiedustelulaji, jonka pääasiallisena tehtävänä on vihollisen epäsuorasti ampuvien aseiden määrän, sijainnin ja laadun selvittäminen. Mittaustiedustelun suoritustapoja ovat äänimittaus, valomittaus ja tutkamittaus.

Äänimittaus perustuu ääniaaltojen tasaiseen etenemisnopeuteen (keskim 331 m/sek). Maastoon on sijoitettu äänimittausasemia (mikrofoneja), joille pamausaalto saapuu eri aikoina aseiden sijainnista riippuen. Äänimittauskone mittaa nämä aikaerot. Aikaeroihin lisätään säätilasta aiheutuvat korjaukset ja korjattujen aikaerojen perusteella määritetään tasolla ampuneen aseiden paikka.

Valomittauksessa mitataan valomittausasemilta suunta ampuvan aseiden aiheuttamaan valoilmioon, putkivaloon. Aseiden paikka määritetään tasolla suuntien avulla leikkaamalla.

Tutkamittauksessa pyritään tutkaamaan ammus sen ilmalennon aikana. Tavallisimmin määritetään lentoradalta kaksi pistettä, joiden perusteella lyhyen tasotyöskentelyn jälkeen saadaan ratkaisuksi lentoradan alkupiste, toisin sanoen ampuneen aseiden paikka.

Mittaustiedustelua suorittavat mittauspatterit, jotka ovat ylijohdon mittauksien yksiköitä, sekä prikaatien kenttätykistörykmenttien valomittausjoukot.

Ylläoleva kaaviokuva esittää mittauspatterin ryhmitystä.

M I T T A U S P A T T E R I S T O N V A I H E E T
P E R U S T A M I S E S T A N Y K Y P Ä I V I I N

"JTR:n yhteyteen perustetaan pvm:llä 11.6.1924
Mittauspatteri,
jonka v.a. päälliköksi määrään
luutnantti Tuukkasen KTR 2:sta.
Patteriin komennetaan
luutnantti Henriksen KTR 3:sta,
yksi kapit.kersantti KTR 1:stä
ja yksi KTR 2:sta,
sekä yksi aliupseeri ja 25 miestä JTR:stä.
(Miehistön tulee olla suomenkielistä,
½ marraskuussa ja ½ maaliskuussa
palvelukseen astuneita.)
Komennetut upseerit ja aliupseerit
ottavat mukaan ratsuhevosensa.
JTR asettaa patterin käytettäväksi vakituisesti
kahdet kaksipyöräiset kuormakärret hevosineen
sekä tarvittavan puhelinkaluston."

Näin määräsi tykistökäsky, ja tästä alkoi mittautiedustelun
ajanlasku Suomessa. Tosin jo kesäleirillä 1921 oli muodostettu ti-
lapäinen "äänimittausjoukko", mutta tulokset eivät liene olleet
rohkaisevia, koska asiasta vaiettiin kolmen vuoden ajaksi.

Perustetulla patterilla oli mittauskalustona muutama teodo-
liitti, mittausnauhoja ja "keihäitä", kuten mittaseipäitä sii-
hen aikaan nimitettiin. Näillä välineillä suoritettu koulutus oli
varsin alkeellista ja käsitti se vain topografisia mittauksia.

Mittauspatteri kesällä 1924 lähdössä suorittamaan "pikakolmiointia". Tämän näyn edessä kenraali Nenonen totesi: "kavalleriaa! "

(Kuva teoksesta "Kaksi vuosikymmentä kenttätykistön elämää".)

Koska patteri kuului Jääkäritykistörykmenttiin, tuli sen ensimmäiseksi varuskuntapaikaksi Hämeenlinna. Syksyllä 1926 patteri siirrettiin Turkuun ja liitettiin Kenttätykistörykmentti 1:n ensimmäiseen patteristoon.

Kesäkuun 1 p:nä 1927 muodostettiin Mittauspatterista itsenäinen joukko-osasto, Erillinen Mittauspatteristo. Esikunnan lisäksi kuului siihen kaksi mittauspatteria, ääni- ja valomittauspatterit.

Näihin aikoihin muuttui patteristo varsinaiseksi mittaustiedusteluksiköksi. Valomittausta suoritettiin ranskalaisilla suuntakehillä ja samana kesänä (1927) saatiin myös ensimmäinen äänimittauskalusto, joka sekä oli ensimmäisen maailmansodan aikaista ranskalaisen ylijäämäkalustoa. Monimutkaisesta rakenteesta ja heikosta tehosta johtuen ei koneen nokinauhalle tahdottu saada laukausten merkkejä seitsemän vuoden uutterista yrityksistä huolimatta.

Erillinen Mittauspatteristo oli Turussa 23.2.1929 saakka, jolloin se siirrettiin takaisin Hämeenlinnaan ja liitettiin Jääkäritykistörykmenttiin sen toiseksi patteristoksi. Syksyllä 1930 muutettiin patteriston nimi Mittauspatteristoksi ja kolme vuotta myöhemmin siitä tehtiin Mittauspatteri. Patteri käsitti esikunnan,

valomittaus-, äänimittaus- ja topografiosaston sekä Mittausreservi-aliupseerikoulun.

Näihin aikoihin alkoi mittautiedustelu meillä huomattavasti kehittyä. Kesällä 1934 patteri sai saksalaisen Siemens äänimittauskaluston sekä uudet ajanmukaiset valomittaus- ja geodeettiset mittausvälineet (suuntakehä m/33 Zeiss ja teodoliitti m/Wild T2). Äänimittausmenetelmiä tutkittiin ja kehitettiin useita parannuksia. Tässä yhteydessä on mainittava ennen muita silloinen aseteknikko (nyk kapt evp) E Ijäs, jonka moninaiset keksinnöt ja parannukset ovat edelleenkin käytössä sekä Mittauspatterissa 1934 varusmiehenä palvellut nykyinen Geodeettisen laitoksen johtaja prof T J Kukkamäki, joka on erittäin ansiokkaasti toiminut mittautiedustelun kehittämiseksi.

Vuonna 1936 patteri moottoroitiin, rehimestarista tehtiin automestari ja patteri sai kaksi henkilöautoa, seitsemän kuorma-autoa sekä tasotyöskentelyä varten erikoisen perävaunun. Samana vuonna alettiin myös suunnitella kotimaisen äänimittauskaluston rakentamista, joka valmistui 1938 Strömbergin tehtaalla prof Karstenin konstruoimana.

Sotien aikana joutui rauhanaikainen Mittauspatteri kokemaan monenlaisia muodonvaihdoksia. Syksyllä 1939 sen nimi muutettiin Mittaus T-patteriksi, 1.3.1941 Mittauskouluksi ja 20.6.1941 T-Mittauspatteriksi, joka liitettiin Tykistö koulutuskeskus 1:een. Viimeksimainitun lopetettua toimintansa 6.2.1942, patteri alistettiin Kotijoukkojen Esikunnalle. Sijoituspaiikkaakin muuttui 31.8.1943, jolloin patteri siirtyi Vaasaan. Vaihdettauan vielä kerran nimeään Mittauskoulutuspatteriksi se siirrettiin 29.10.1944 takaisin Hämeenlinnaan.

Vaikka yksikön nimi näin usein vaihtui, oli sen tehtävä kuitenkin koko ajan sama - täydennysmiesten kouluttaminen rintamalla oleville mittauspattereille. Huolimatta useinkin hyvin lyhyestä koulutusajasta, vähäisestä koulutushenkilökunnasta ja -välineistöstä, se selviytyi tehtävästään kiitosta ansaitsevalla tavalla.

Rauhan töihin päästiin siirtymään kenttäpattereiden kotiuttamisen jälkeen marraskuussa 1944. Patterin nimikin muutettiin taas kahteen kertaan, ensin 1. Mittauspatteriksi ja sitten Mittauspatteriksi. Suurin osa palvelusajasta käytettiin vuosina 1945 - 46 kasarmialueen huoltotehtäviin ja vartiopalvelukseen sekä mottitöihin Kalvolassa ja Rengossa. Oman alan tehtäviä-

kin sentään jonkin verran suoritettiin, sillä Petsamon ja myöhemmin Jäniskosken rajankäyntikomitean käyttöön komennettiin patterista mittausosasto. Varsinainen tiivis koulutus päästiin aloittamaan vasta 1946.

Kaupunkivaruskuntaan tottuneen kantahenkilökunnan murheeksi kiersi vuosikausia huhuja patterin siirrosta Niinisaloon. Huhut saivatkin vahvistuksen 15.5.1950, jolloin siirto toimeenpantiin. Patterille siirto muodostui kuitenkin edulliseksi sillä miehistölle saatiin paremmat majoitusolot ja harjoitusmaastotkin paranivat huomattavasti.

Eteenä meikäläisenkin mittaustiedustelun uudesta aluevaltauksesta sai patteri 1.8.1951 Decca merenkulikututkan. Se ei kylläkään soveltunut mittaustiedustelutarkoituksiin, mutta sen avulla voitiin sentään kantahenkilökunnalle antaa alan teknillistä koulutusta.

Fuolustuslaitoksen uudelleenjärjestelyssä muutettiin patteri Mittauspatteristiksi, johon esikunnan lisäksi tuli kuulumaan Äänimittaus-, Valomittaus- ja Topografipatteri. Koulutus tapahtui kuitenkin vain yhden perusyksikön puitteissa henkilöstön vähyydestä johtuen.

Myöhemmin suoritettujen joukko-osastojen organisaatiotarkistusten yhteydessä muutettiin Mittauspatteristonkin kokoonpano entistä paremmin vastaamaan sen toimintaa ja tehtäviä. Uudessa kokoonpanossa, johon siirryttiin 2.6.1960, patteristoon kuuluu esikunta, Mittauspatteri sekä Mittaus- ja tiedustelukoulu.

Suhteellisen nuoresta iästään huolimatta on Mittauspatteristo toiminta-aikanaan joutunut kokemaan monenlaisia vaiheita. Se on toiminut neljässä varuskunnassa, muuttanut nimeään ja kokoonpanoan lukuisia kertoja, ja kahdessa sodassa ovat sen kouluttamat mittausmiehet osoittaneet kuntonsa.

Yhteenveto Mittauspatteriston vaiheista

Pvm	Nimi	Sij paikka	komentaja tai päällikkö	Huom
11. 6.24	MittPtri/JTR	H:linna	ltn T Tuukkanen	
syks 26	MittPtri/I/KTR1	Turku		vahv 3+5+60
			ltn Schroeder	(Hallakorpi)
1. 6.27	ErMittPsto		kapt E Simolin	Esik, 1.MittPtri, 2.MittPtri
23. 2.29		H:linna		
1. 3.29	ErMittPsto/JTR			
10.30	MittPsto/JTR			
syks 33	MittPtri/KTR 1		maj J Edgren	Esik, vlmitt, ämitt- top-os, MittResAUK
1. 12.37			kapt T Tuukkanen	
13.10.39				Esik, ptrit:H1, T1, H2, T2
23.10.39	MittT-Ptri (TKK3)		kapt R Virkki	
1. 3.41	Mittauskoulu			
20. 6.41	T-MittPtri/TKK1		ltn M Mäkinen	vahv 6+14+80
18. 1.42			ltn V Mannerkoski	
6. 2.42	T-MittPtri/KotijE			
20. 3.42			kapt O Kankare	
26. 6.42			vänr M Rinamo	kaluston täyd ja korj
1. 12.42			ltn E Piironen	
25. 1.43			kapt M Mäkinen	Ämitt-, Vlmitt-os korprkurssi
30. 8.43		Vaasa		
29. 2.44	MittKoulPtri			
29.10.44		H:linna		
25.11.44	1.MittPtri		maj R Virkki	
4.12.44	MittPtri			
25. 5.46			maj V Mäkinen	
15. 5.50		N:salo		
1.12.52	MittPsto			Esik, esikjaos, Vlmitt-, Ämitt- TopPtri
30.1.56			evl V Larri	
2.6.60				Esik, MittPtri, Mitt- ja Tiedkoulu
1.3.61			evl R Tirronen	

Neljä varuskuntaa

Hämeenlinna

Turku

Vaasa

Niinisalo

Viisi äänimittauskonetta .

Ranskalainen

Zerograf

Vanha Siemens

Gamma

Uusi Siemens

MITTAUSPATTERISTON NYKYINEN
KOKKONPANO, TEHTÄVÄT JA TOIMINTA

Mittauspatteristo on suoraan Tykistön tarkastajan alainen joukko-osasto, jonka kokoonpano 2.6.1960 alkaen on seuraava:

Esikunta

Mittauspatteri

Mittaus- ja tiedustelukoulu.

Lisäksi patteristoon kuuluu

Hienomekaaninen korjaamo ja

Valokuvauslaboratorio.

Mittauspatterissa koulutus jakautuu kolmeen koulutushaaraan: äänimittaus-, valomittaus- ja topografikoulutukseen. Todennäköisesti koulutushaaroihin tullaan myöhemmin vielä lisäämään tutkakoulutus.

Mittaus- ja tiedustelukoulussa toimeenpannaan erilaisia alan kursseja kenttätykistön varusmiehille. Upseerikokelaiden tiedustelu-upseerikurssit, valomittauskurssit ja kartoitusmiesten kurssit kuuluvat koulun jokavuotiseen ohjelmaan. Viime vuosina on myös reservinupseereille ja -aliupseereille järjestetty kertausharjoituskursseja.

Hienomekaaninen korjaamo suorittaa patteriston moninaisten teknillisten laitteiden huoltoa ja korjauksia, pystyypä se tarpeen vaatiessa rakentamaan uuttakin.

Valokuvauslaboratorion tehtävänä on kenttätykistön tiedustelu- ym kuvaustoiminnan suorittaminen ja kehittäminen. Lisäksi laboratoriossa on rotaprint painokone erilaisten painatustöiden suorittamiseksi.

Perinteet

MITTAUSPATTERISTOLLE

Sotilastippu on joukko-osaston vertauskuva ja sen perinteiden ylläpitäjä. Se juhlistaa mielen rauhan päivinä ja se välittää menneitten sukupolvien rohkeaan tervehdykseen silloin, kun raja on peittynyt tuleen ja savuun.

Tämän punamustan lipun laskoksiin kätkeytyvät talvisodan ja jatkosodan ylväimmät muistot. Mittauspattereiden osallistuminen Summan, Taipaleen, Maaselän, Syvärin, Ihantalan ja moniin muihin taisteluihin on valannut siihen hengen, joka elähdyttääköön nousevia polvia. Sen takia Te Suomen miehet, jotka kulloinkin vartioitte tätä lippua, pitääkää se puhtaana ja vaalikkaa, että sen sodan päivinä taottu henki säilyy.

Niinisalossa 31. päivänä toukokuuta 1958

MITTAUSPATTERISTON LIPPU

Tasavallan Presidentin määrättyä 27.11.1956 ne joukko-osastot, jotka ovat oikeutettuja saamaan oman sotilaslipun, perustivat mittautiedustelujoukoissa palvelleet aseveljet lipputoimikunnan Mittauspatteriston lippuhankkeen toteuttamiseksi. Toimikunnan puheenjohtajana oli professori, kapteeni Arvid Wiiala ja asiamiehenä ekonomi, luutnantti Pekka Kestilä. Suoritettuun varojen keräykseen osallistui 209 mittausjoukkojen aseveljeä, joiden lahjoitusten turvin lippu saatiin rahoitetuksi.

Mittauspatteriston lipun suunnitteli taiteilija Gustaf von Numers tykistön tarkastajan, kenraaliluutnantti Elof Roschier in toimeksiannosta ja Suomen Kenttätykistön Säätiön kustannuksella.

Lipun päävärit, punainen ja musta, ovat kenttätykistön perinteelliset aselajivärit. Lipun keskellä on neljä Mittauspatteriston erikoismerkkiä ristin tapaan asetettuina. Mustan reunuksen tangon puoleisessa yläkulmassa on kullankeltainen tammenlehti uljuuden ja isänmaanrakkauden vertauskuvana muistuttaen siitä, että lipun saaja on osallistunut taisteluihin.

Erikoismerkin suunnittelivat v 1928 Erillisessä Mittauspatterissa palvelleet upseerit Ahti Paulaharju ja Torsten Chydenius. Se hyväksyttiin käyttöön v 1929.

Lipunnaulaustilaisuus oli Niinisalossa 31.5.1958. Lippu vihittiin Puolustusvoimain 40-vuotisjuhlaparaatin yhteydessä Helsingissä 4.6.1958.

Edellinen aukeama on Mittauspatteriston lippukirjasta.

Tykistön tarkastaja, kenraaliluutnantti Elof Roschier lyö ensimmäisen naulan.

Tasavallan Presidentti luovuttaa lipun Mittauspatte-riston komentajalle.

MITTAUSPATTERISTON KUNNIAMARSSI

Vanha marssi Pohjanmaalta

sov Heikki Klemetti

The musical score consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 2/4 time signature. The music is marked with a forte 'f' dynamic. The second staff continues the melody. The third staff is marked with a mezzo-forte 'mf' dynamic. The fourth staff is marked with a fortissimo 'ff' dynamic and concludes with a double bar line and repeat dots.

Tasavallan Presidentti vahvisti 27.11.1956 Mittauspatteriston kunniamarssin ja vuosipäivän. Kunniamarssina on Heikki Klemetin sovittama "Vanha marssi Pohjanmaalta". Vuosipäivää vietetään kesäkuun 11. päivänä, joka on ensimmäisen Mittauspatterin perustamispäivä.

Viereisen sivun sankarivainajien muistotaulut sijaitsevat Mittauspatterin käytävällä. Niihin on merkitty kaikkien sodissamme kaatuneiden mittausmiesten nimet.

MITTAUSPATTERIT SODISSA

Talvisota

YH:n alkaessa syksyllä 1939 perustettiin neljä mittauspatteria, joista kaksi osallistui Talvisotaan, toisten jäädessä kaluston puutteen takia Hämeenlinnaan. Seuraava suppea esitys sotaan osallistuneiden pattereiden vaiheista perustuu niiden päälliköiden muistelmiin.

1. Mittauspatterin päällikkönä toimi luutnantti R T Koskinen. Alipäällystö ja miehistö olivat Lounais- ja Kanta-Hämeen miehiä. Keskityskuljetus suuntautui Karjalan Kannakselle, jossa III Armeijakunnan tykistökomentaja eversti W Häkli määräsi patterin majoittumaan Pyhäjärven Konnitsan kylään, aloittamaan tehokkaan harjoittelun ja suorittamaan mittausrintaman tiedustelun armeijakunnan kaistalla, joka ulottui Laatokasta Äyräpäähän.

Sodan alettua patteri sai käskyn ryhtyä suorittamaan mittaus-tiedustelua 10.Divisioonan kaistalla Taipaleessa. Ryhmittyminen tuotti vaikeuksia sillä Laatokka esti levittäytymästä tarpeeksi vasemmalle ja vihollisen hallussa oleva rannikkoalue olisi jäänyt näin ollen mittausmahdollisuuksien ulkopuolelle. Tilanteen-arvostelussa tultiin lisäksi siihen johtopäätökseen, että vihollinen ei paljonkaan keskittäne tykistöään tälle alueelle. Nämä seikat huomioonottaen patterin päällikkö ryhmitti patterinsa päämittaussuuntana Raudun suunta.

Vihollisen aloitettua suurhyökkäyksensä 6.12. se sai aikaan murron Kirvesmäessä Taipaleen joen pohjoispuolella, ja mittausrintaman vasen sivusta joutui näin ollen etulinjaan. Samalla todettiin, että vihollinen oli sittenkin keskittänyt pääosan tykistöstään Laatokan rannikkoalueelle. Tämän vuoksi patteri ryhmitettiin uudelleen siten, että oikea sivusta oli etulinjassa Suvannon rannalla ja vasen sivusta 6-7 km etulinjasta Järisevän rannikopatterin tasalla. Mittausrintaman sijainti oli siis hyvin epäedullinen, mutta utterien yrittysten ja erilaisten kokeilujen jälkeen alkoi tuloksia kuitenkin syntyä ja vihollisen tulliasemien koordinaatteja määritettiin runsaasti. Valitettavasti

pattereita ei vain pystytty tarpeeksi tulittamaan ammusten puutteen takia.

Tammikuun puolivälissä patteri siirty Sakkolaan, koska Suvannon jäätyminen antoi johdolle aiheen odottaa vihollisen hyökkäystä tältä suunnalta. Kun odotettua hyökkäystä ei kuitenkaan kuulunut, patteri sai helmikuun alkupäivinä käskyn siirtyä takaisin Taipaleeseen. Täällä oli edelleenkin runsaasti mittaustoimintaa vihollisen voimakkaan tykistötulen ja lentopommitusten muistuttaessa jatkuvasti sodan ankarasta todellisuudesta.

Muutamia päiviä ennen sodan päättymistä 1. Mittauspatterin siirtyi Vuosalmelle missä vihollinen, asemiemme murruttua Länsi-Kannaksella, uhkasi armeijakunnan sivustaa Vuoksen ylityksellä. Täällä ei patterin toiminnalla ollut kuitenkaan enää käytännöllistä merkitystä, sillä kaikki tykistöemme vähäiset kranaatit tarvittiin torjuntajen ampumiseen.

2. Mittauspatterin päälliköksi määrättiin luutnantti O Arimo ja miehistönsä se sai pääasiassa Turunmaan ja Varsinais-Suomen sotilaspiireistä. YH-vaiheen aikana patteri siirrettiin Kämärälle ja alistettiin II Armeijakunnalle. Täältä käsin se suoritti mittausrintamien tiedustelua Vuoksen ja Suokannan välisellä alueella.

Sodan syttyessä patteri oli Säiniöllä talomajoituksessa. Jo ensimmäisenä sotapäivänä se kunnostautui valtaamalla pellolle pakkolaskun tehneen vihollisen pommikoneen.

Itsenäisyyspäivän iltana patteri alistettiin 5. Divisioonalle. Mittausrintama oli n 10 km:n levyinen ja se sijaitsi 2-4 km etulinjan takana rautatien ja Summan kylän välillä. Pian mitattiin ensimmäiset maalit, joita myös ammuttiin. Yhteispatteristona toimiva 105 K/17-patteristo uhraisi tarkoitukseen joskus jopa 12 laukausta.

Vihollisen ensimmäisen suuren hyökkäyksen yhteydessä 16-20.12. koki patteri ensimmäiset tappionsa, jolloin mm I Jaos menetti koko valomittausryhmänsä. Tällöin myös todettiin, että vihollisen voimakkaan tulitoiminnan vuoksi oli äänimittaus rajoitettava vain yöaikana tapahtuvaksi.

Helmikuun 1.p:nä alkoi vihollisen suurhyökkäys. Äänimittaus oli päivisin jälleen mahdotonta, ja sitäpaitsi kranaatteja ei liiennyt vastatykistötoimintaan. Tappiot jatkuivat. Helmikuun 13.p:nä sai 2. äänimittausryhmän korsu täysosuman, jota se ei kestänyt. Samana onnettomuuskien päivänä vihollinen oli katkaissut mittausrintaman

ja patteri sai käskyn vetäytyä Leipäsuon asemalle. Täällä tuhoutuivat lentopommin osumasta 6.äänimittaus- ja 4.valomittausryhmä kokonaisuudessaan.

Tämän jälkeen patteri siirtyi Juustilaan, jossa se alistettiin 22. Divisioonalle. Täydennyskysymys ratkaistiin yksinkertaisella käskyllä: "Hoitakaa itse". Niinpä sitten lähetettiinkin 5-6 miestä ja pari autoa käsittävä komennuskunta Hämeenlinnaan hankkimaan puuttuvaa kalustoa. Komennuskunnan saapuminen aiheutti huhun, että nämä kuusi miestä olivat kaikki mitä 2.Mittauspatterista yleensä enää oli jäljellä.

Sodan loppuvaiheessa patteri miehitti vielä mittausrintaman Portinhoikka - Viipurinlahti välillä, keskusaseman sijaitessa Rautakorvessa. Maaleja mitattiin, mutta vastatykistötoimintaan voitiin irroittaa vain yksi 105 mm:n kanuuna.

Tällaiset olivat Talvisodan mittauspattereiden vaiheiden pääpiirteet. Tarkempi selonteko tietäisi kertoa monista urhoollisista teoista ja monen rohkean miehen nimi tulisi esille. Talvisota osoitti mittaustiedustelun käyttökelpoisuuden, mutta samalla sen merkitystä rajoitti oman tykistön ammuksien puute.

Keskusaseman korsu Taipaleenjoella.
Tason ääressä ltn T J Kukkamäki.

J a t k o s o t a

Jatkosodassa oli rintamillamme toiminnassa yhteensä seitsemän mittauspatteria. Näistä neljä perustettiin liikekannallepanon yhteydessä Hämeenlinnassa ja loput muodostettiin myöhemmin sodan kestäessä. Seuraavassa esitetyt lyhyet asiatiedot pattereiden vaiheista on koottu sotapäiväkirjoista.

1.Mittauspatteri perustettiin 17.6.1941. Sen päällikköinä toimivat sodan eri vaiheissa kapteenit R T Koskinen, E Ijäs, G Lindfors ja luutnantti T B Honkasalo.

Keskityskuljetus suuntautui Kallislahden asemalle, josta patteri siirtyi II Armeijakunnan alueelle 15.Divisioonan kaistalle. Ensimmäinen mittausrintama rakennettiin Laikonkankaalle 1.7.1941 ja seuraavana päivänä määritettiin ensimmäinen maali.

Seuraava rintama oli Simpeleellä ja hyökkäyksen edistyessä siirryttiin Hiitolaan, jossa mittausrintama oli valmiina 7.8. Matkan varrella oli voitu todeta aikaisempien mittauksen antaneen tarkkoja tuloksia, ja se lisäsi luonnollisesti huomattavasti itseluottamusta. Viikkoa myöhemmin patteri ryhmittyi Räisälässä ja niin se alkoikin olla lähellä Talvisodan aikaisia mittausasemiaan. Vuoksen mittausrintama oli valmiina 18.8. ja tämän jälkeen alkoi liikuntasota. Odotusta - lepoa - eteenpäin - odotusta - taisteluita vihollisen partioiden kanssa.

30.8. patteri sai käskyn siirtyä Laatokan koillispuolelle VI Armeijakunnan alueelle, aluksi 5.Divisioonan kaistalle. Tuuloksessa oli patteri mittausvalmiina 2.9. Viikkoa myöhemmin patteri siirtyi Syvärille, jossa se ryhmittyi Lotinanpeltoon. Voimallaitoksen suuntaan valmistettiin kaksoisrintama.

Sotavuodet 1942-43 olivat tyypillistä asemasotaa, jolloin äänimittauksella saatiin määritetyksi miltei kaikki ampuneet vihollispatterit.

Kesällä 1943 patteri kävi "vierailmassa" 17.Divisioonan kaistalla Jandebassa, jossa se 1.9. mittasi 1000. maalinsa.

Marraskuussa 1943 patteri siirtyi Kuuttilahteen 15.Frikaatin kaistalle. Vuoden 1944 alkupuoli oli yleensä hiljaista. Vasta heinäkuun puolivälissä alkoi toiminta vilkastua. 25.6. patteri sai käskyn irtautua ja vetäytyä tietä Nurmoila - Vitele - Mantsila. 27.6. se ryhmittyi 4.Mittauspatterin entiseen asemaan Koirinojassa ja tämän jälkeen Lemettiin, jossa

se oli vihollisuuksien lopettamiseen saakka.

27.9. patteri siirtyi Oulun pohjoispuolelle, josta kaksi topografiryhmää kävi suorittamassa murtoviivamittauksia saksalaisia vastaan taistelevaa tykistöämme varten. Muu osa patterista suoritti työpalvelusta ja valmistautui kotiuttamista varten, joka tapahtui Hämeenlinnassa 24.11.1944.

2. Mittauspatterin päällikköinä toimivat kapteenit R Virkki, T J Kukkamäki ja insinöörikapteeni V Tolamo. Lähtö Hämeenlinnasta tapahtui 1.7.1941 ja matka suuntautui Fulsan asemalle, josta patteri heti siirtyi Äitjärven maastoon mittausryhmitykseen. Tämän jälkeen patteri sai käskyn siirtyä Nuijamaalle 12. Divisioonan kaistalle, jossa sillä oli 13.7. rintama mittausvalmiina. 25.8. patteri ryhmittyi Alusjärven ja Ravikan kaan lentokentän väliseen maastoon ja sitten Kämärän kylän pohjoispuolelle, jossa se sai hyviä mittaustuloksia. Hyökkäysvaiheen patteri suoritti reittiä Perkjärvi - Mustamäki - Terijoki - Kuokkala - Lintula - Mainila, johon se ryhmittyi 6.9. 1941.

Asemasotavaiheen aikana patteri suoritti mittaustiedustelun ohella erilaisia kokeiluja, tornien rakentamisia ja geodeettisia runkomittauksia.

Asemasotaa jatkui aina 9.6.1944 klo 4.30 saakka, jolloin alkoi venäläisten suurhyökkäys. Seuraavana päivänä alkoi vetäytyminen. Ensin siirryttiin Liikolaan, sitten Suulajärvelle, jossa osa patterista osallistui taisteluihin jalkaväkenä, edelleen Rautakorven, Nuijamaan ja Muikon kautta Kilpeenjoelle, jossa mittausrintama oli valmiina 1.7. Täällä suoritettiin mittaustoimintaa aselepoon saakka.

6.9. patteri siirtyi Värtälään, jossa se suoritti työpalvelusta, mittausrintamien tiedustelua ja tornien rakentamista. Kotiuttaminen suoritettiin Hämeenlinnassa 17.11.1944.

3. Mittauspatterin päällikköinä toimivat sodan eri vaiheissa kapteeni O Kankare, luutnantti T Tapani ja kapteeni A Viiala.

Keskityskuljetus suuntautui Viinijärven asemalle, jossa patteri 25.6. alistettiin VI Armeijakunnalle. Ensimmäinen mittausrintama perustettiin Sortavalan edustalle Ryttyyn vasta 3.8. sillä patteri oli saanut kuljetusvälineineen

avustaa armeijakunnan keskityskuljetuksia. Sortavalan valloituksen jälkeen patteri sai käskyn liittyä Äänislinnaan suuntautuvaan hyökkäykseen. Huolimatta useinkin hyvin lyhytaikaiseksi jääneestä toiminnasta saatiin mittaustiedustelulla hyökkäysvaiheessa erinomaisia tuloksia, josta eräänä todisteena on vihollisen tykistö komentajan käsky, missä hän varoittaa pattereitaan suomalaisten partioista, jotka radioilla varustettuina johtavat tulta tuliasemiin.

Kaksi kuukautta kestäneen hyökkäyksen aikana patteri perusti mittausrintamia seuraaville seuduille: Vieljärvi, Prääsä, Matrossa, Vilga, Äänislinna ja Podjärvi Äänislinnan pohjoispuolella.

Täällä patteri sai käskyn siirtyä Syvärille Kuuttilahteen, jossa mittausrintama oli valmiina 5.11.41. Syvärillä patteri toimi n kuukauden jolloin se siirtyi Maaselän kannakselle Liistepohjaan. Tämä muodostuikin patterin varsinaiseksi työmaaksi. Lukuunottamatta 1943 suoritettua kesävierailua Porventsaan, mittasi se Liistepohjan mittausrintamalla, joka pidennettiin 23 km levyiseksi, maaleja aina 16.6.44 saakka, jolloin patteri sai vetäytymiskäskyn.

Vetäytymisvaiheen aikana ei suoritettu enää Mittaustiedustelua vaan patterin toiminta rajoittui yksinomaan murtoviivamittauksiin ja varustelutöihin. Osallistuipa osa patteria taisteluihin jalkaväkenäkin erään pataljoonan reservinä. Vetäytyminen päättyi Haminaan 14.7.44. Sodan loppumiseen saakka patteri suoritti geodeettisia mittauksia Haminan ja Lappeenrannan välillä. Kotiuttaminen tapahtui Hämeenlinnassa 22.11.44.

4. Mittauspatterin päällikköinä toimivat kapt O Arimo ja hänen jälkeensä kapt A Aarnio.

Rintamalle lähtö tapahtui 15.7. Lappeenrannasta matka jatkui automarssina 10. Divisioonan kaistalle, jossa patteri ryhmittyi päämittaussuuntana Rättijärven ja Saimaankanavan välinen alue.

Kuukautta myöhemmin patteri alistettiin II Armeijakunnalle, jolloin se pari päivää mittasi Taipaleessa. 26.8 patteri siirrettiin I Armeijakunnan alueelle Vuokselaan, jossa se mittasi maaleja Vuoksen eteläpuolella. Täällä suoritettiin myös äänimittaustulenjohtoa. Elokuun viimeisenä päivänä patteri ylitti Vuoksen ja matka jatkui Kiviniemen - Valkjärven - Palkealan kautta Sirkiänsaareen. Näillä seuduilla patteri suoritti mitta-

uksia 14.1.42 saakka, jolloin se siirrettiin reserviin Käkisalmeen.

Käkisalmissa patteri oli maaliskuuhun ja siirtyi täältä rautateitse Sortavalan - Äänislinnan - Tokarin kautta Aunuksen kannakselle, jossa se alistettiin 5.armeijakunnalle. Mittausrintama perustettiin ensin 10.Divisioonan ja sen jälkeen 7.Divisioonan kaistalle. Asemasotavaiheen aikana valmistettiin mittaustoiminnan ohella vallitsevan tavan mukaisesti loistokorsuja sekä paha-tuohi- ym muistoesineitä.

Helmikuun viimeisenä päivänä 1944 patteri siirtyi 11.Divisioonan kaistalle ja suoritti täällä menestyksellistä mittaustiedustelua. Kunnioitettava 1000. maalin raja rikkoutui vapunpäivänä.

Vetäytymisvaihe alkoi 17.6.44 jolloin patteri siirtyi Syvärin pohjoispuolelle ja sieltä edelleen reittiä Latva - Uusiselkä - Äänislinna - Käsänselkä. Juhannuksen tienoilla patteri ryhmittyi Lemetin - Koirinojan maastoon. Tämän rintamansa se luovutti 29.6. 1.Mittauspatterille ja lähti pitkin Laatokan rantatietä Sortavalan, Simpeleen, Joutsenon, Lappeenrannan ja Kanaojan kautta Lavolan - Rautakorven maastoon, jossa se heinäkuun alussa ryhmittyi 17. Divisioonan kaistalle. Heinäkuun puolivälissä oli patteri välillä mitaamassa Viipurin - Haminan tien pohjoispuolella ja elokuun 11.Divisioonan kaistalla.

Kotiuttaminen suoritettiin Hämeenlinnassa 16.11.1944.

5.Mittauspatterii, päällikkönä kapt E Ijäs, perustettiin Hämeenlinnassa helmikuussa 1942. Siemens kalusto saatiin kuitenkin vasta toukokuun lopulla ja 4.6. patteri lähti Uhtualle, jossa se suoritti mittaustiedustelua aina huhtikuun alkuun 1944. Tällöin se siirrettiin Karjalan Kannakselle Lempaalaan.

Vetäytyminen Vt-linjalta alkoi 12.6 ja patteri siirtyi edelleen Raudun kautta yli Vuoksen Virkkilän maastoon. Ryhmittyminen suoritettiin linjalle Vuoksela - Uusikylä. Valomittausryhmät suorittivat täällä tehokasta tähystyspalvelua. 11.7 patteri alistettiin Panssaridivisioonalle. Äänimittauskalusto siirrettiin Mömmönsalmen maastoon, mutta valomittaus jäi toimimaan entiselle paikalleen 22.7 saakka. Heinäkuun lopulla ja elokuun aikana patteri mitasi maaleja erittäin runsaasti.

Lokakuun alussa patteri sai käskyn siirtyä Pohjois-Suomeen, mutta käsky peruutettiin ja kotiuttaminen tapahtui 21.11.

6. Mittauspatteri perustettiin Hämeenlinnassa kevättalvella 1942. Patterin päällikköinä toimivat kapt O Kankare ja kapt T Vennala.

Patteri lähti rintamalle 7.7.42 ja kolme päivää myöhemmin se oli perillä Karhumäessä. Ryhmityttyään ensin Poventsaan siirtyi patteri Maluun, jossa se alistettiin 3. Prikaatille. Täällä patteri vietti asemasotavaiheen suorittaen uutterasti mittaustiedustelua.

19.6.44 sai patteri käskyn siirtyä Porajärven eteläpuoliseen maastoon, jossa se suoritti topografisia mittauksia ja kenttävarustustöitä. Sama toistui Tsokin maastossa ja vasta 23.8. patteri ryhmittyi mittaustiedustelua varten Loimolan itäpuolelle.

Vihollisuuksien loputtua patteri siirtyi Värtsilän - Kaurilan kautta Ylämyllylle, josta edelleen 12.11. Hämeenlinnaan kotiuttamista varten.

6. Mittauspatteria voitaneen hyvällä syyllä sanoa mittausjoukkojen kovaonnisimmaksi patteriksi sillä sen tappiot muodostivat yli 65 % jatkosodan mittauspattereiden kokonaistappioista.

11. Mittauspatteri, päällikkönä luutnantti O Varsio, toimi sodan alkuvaiheessa Hangon rintamalla Merivoimien Esikunnan alaisena, jolloin sen nimenä oli 1. Äänimittausosasto.

11.12.41 osasto täydennettiin ja liitettiin kenttäarmeijaan. 14.1.42 sen nimi muutettiin 11. Äänimittauspatteriksi ja patteri siirrettiin Itä-Kannakselle Sirkkiän saareen 4. Mittauspatterin entiselle paikalle. Täällä se toimi menestyksellisesti aina 7.4.44 asti jolloin se luovutti paikkansa 5. Mittauspatterille ja siirtyi Termolaan, jonne ryhmittyi.

Patteriin yhdistettiin kenttätykistörykmentti 15:n valomittausosasto. Toukokuussa ja kesäkuun alkupäivinä patteri mittasi maaleja varsin runsaasti. 10.6. patteri vetäytyi VT-linjalle, josta se 16.6 siirrettiin Rautakorpeen. Sieltä matka jatkui edelleen juhanusaattona Nuijamaan kautta Haminaan. Heinäkuun alkupäivinä patteri ryhmittyi vielä Pullilaan, josta se vihollisuuksien loputtua siirtyi Muukkoon. Tämän jälkeen patteri teki sadonkorjuutöitä ja suoritti Kerimäellä topografimittauksia. Kotiuttaminen suoritettiin Hämeenlinnassa 16.11.1944.

Mittauspattereiden osuus jatkosodan tiedustelutoiminnassa oli huomattava. Ne määrittivät kaikkiaan 8670 vihollisen raskaiden aseiden tuliasemaa. Määritettyjä maaleja pystyttiin myös tulit-

tamaan menestyksellisesti, sillä oman tykistöemme mahdollisuudet vastatykistötoimintaan olivat aivan toista luokkaa kuin talvi-sodan päivinä.

Sodan kokemusten perusteella ymmärrettiin yleisesti mittaus-tiedustelun merkitys. Tämä ilmeni korostetusti tykistökenraali V P Nenosen usein esittämässä mielipiteessä, jonka mukaan mit-taustiedusteluyksiköiden lukumäärää olisi tuntuvasti lisättävä.

Kapt E Ijäs keskusaseaman korsun edessä Syvärillä.

Valomittausaseaman tähystyspuu Syvärillä.

Keskusaseaman korsu Uhtualla

Mittauspattereiden ryhmitys asemasotavaiheessa
1942-44

Mittauspattereiden mittaukset v 1941 - 1944

